

M. SEMERARO, *Mistero, comunione e missione. Manuale di ecclesiologia*, EDB, Bologna 1996.

Już sam tytuł tego nowego podręcznika do eklezjologii wyakcentowuje trzy centralne tematy, na których Marcello Semeraro opiera cały swój schemat traktatu: *tajemnica*, *wspólnota* i *posłannictwo*. Autor łączy nierozdzielnie misterium Kościoła z misterium Trójcy Świętej co wynika z faktu, że Sobór Watykański II przyjął *wspólnotę* Osób Bożych za zasadę hermeneutyczną całej eklezjologii (s. 9).

W Kościele potwierdzają się *tajemnica*, *wspólnota* i *posłannictwo*, ponieważ są one obecne w Trójcy Świętej. Te trzy wyżej wymienione punkty decydują generalnie o *zawartości podręcznika*: o zastosowanej metodzie i sposobie rozłożenia materiału. Dzieło podzielone jest na sześć rozdziałów, z których pierwsze dwa łączy wspólny temat *tajemnicy* Kościoła, kolejne trzy traktują o Kościele rozumianym jako *wspólnota*, a *posłannictwo* Kościoła to temat ostatniego rozdziału.

M. Semeraro bazując na tekście biblijnym Ef 3,5-6 twierdzi, że pojęcie *mysterium* wydaje się szczególnie stosowne do określenia Kościoła. *Tajemnica* (mysterium) jest ściśle połączona z historią zbawienia, którą Trójca Święta przygotowała i chciała dla człowieka. I w tym kontekście Bożej ekonomii i pedagogii osadza się *tajemnica* Kościoła, który jest dziełem Trójcy Świętej (ss. 14-37). Jest on zamiarem poczętym w sercu Boga Ojca i zrealizowanym przez Syna Bożego; Duch Święty zaś nieustannie napędza go swoją uświęcającą i ożywiającą mocą. Kościół jest - innymi słowy - *Ecclesia de Trinitate*. Autor, w myśl nauki LG 6 o intymnej naturze Kościoła, która pozwala się poznać poprzez różne obrazy, stara się przybliżyć czytelnikowi *tajemnicę* Kościoła odwołując się do różnych obrazów czy figur Kościoła, które omawia w 4 paragrafach: oblicze „kobiecy” Kościoła, uprawa Boża, obraz świątyni, wielość obrazów.

Drugi rozdział podręcznika poświęca M. Semeraro imionom trynitarnym Kościoła i prowadzi refleksję nad *tajemnicą* Kościoła w świetle trzech kategorii eklezjologicznych: Ludu Bożego, Ciała Chrystusowego i Świątyni Ducha Świętego. Autor przestrzega przed błędnym przypisywaniem każdej Osobie Bożej osobnego działania w stosunku do Kościoła, ponieważ Trójca Święta w działaniu *ad extra* jest nierozdzielna i nierozłączna. Wynika stąd też, że różne kategorie eklezjologiczne wcale się nie wykluczają, lecz przeciwnie, uzupełniają się wzajemnie, ponieważ między nimi istnieje intymna więź uwzględniając ich indywidualne możliwości i ograniczenia (s. 67).

W rozdziale trzecim Autor stara się dać odpowiedź na pytanie: gdzie *tajemnica* Kościoła objawia się i manifestuje? I w tej perspektywie podejmuje temat, na który eklezjologia współczesna jest bardzo pozytywnie wyczulona, temat *wspólnoty* - *communio*. *Kościół-wspólnota* znajduje swoje źródło i szczyt w Eucharystii. Kościół - *wspólnota* realizuje się w praktyce na różnych płaszczyznach jako Kościół lokalny, jako Kościół partykularny czy Kościół uniwersalny, jako *Communio fidelium* czy *Communio Ecclesiarum*.

Czterem podstawowym właściwościami Kościoła-wspólnoty poświęca eklezjolog włoski, czwarty rozdział swego dzieła. Chodzi tu o cztery cechy tradycyjnie przypisywane Kościołowi: jedność, świętość, powszechność i apostołskość, które Autor definiuje jako „cztery dary definitywne Trójcy Świętej dla Kościoła”. Źródłem i wzorem *jedności* Kościoła jest Trójca Święta. Dar *jedności* jest jednak w ciągłym zagrożeniu ze strony grzechu i jego konsekwencji. Ranę *jedności* zadaje podział chrześcijan na różne wyznania, stąd wyzwaniem ogromnej wagi jest rozwijanie dialogu ekumenicznego. Kościół jest *święty*, ponieważ został wybrany przez Ojca. Źródłem jego świętości jest także samoofiarowanie się Syna i zamieszkiwanie w nim Ducha Świętego. Obowiązkiem Kościoła, który potrzebuje nieustannego oczyszczenia, jest manifestowanie *świętości*. Innym darem trynitarnym jest *katolickość* Kościoła. M. Semeraro zwraca uwagę jej dwa aspekty: charakter rozszerzający *katolickości* oraz rozumienie jej jako „wewnętrzna różnorodność”. Jeśli chodzi o *apostolskość*, to Autor traktuje o apostołach w Nowym Testamencie, analizuje samo pojęcie i dotyka *apostolskości* jako istotnego tematu w dialogu ekumenicznym.

W trzecim rozdziale dotyczącym *Kościola-wspólnoty* Autor podejmuje zagadnienie „służby” i osadza je w kontekście *apostolskości* Kościoła. W konsekwencji w rozdziale tym analizowane są trzy kwestie: kolegalność biskupów, prymat papieski i Magisterium Kościoła.

Rozważania o Kościele rozumianym jako *powszechny sakrament zba-*

wienia, o znaczeniu zwrotu: *poza Kościołem nie ma zbawienia* wypełniają ostatni rozdział podręcznika. Końcowy paragraf traktuje natomiast o Maryji, która jest „zwierciadłem” Kościoła, gdyż w Niej Kościół rozpoznaje swoją własną *tajemnicę*.

Marcello Semeraro, który wykłada eklezjologię na Papieskim Uniwersytecie Lateranejskim w Rzymie, jest autorem płodnym. Oprócz wielu artykułów i esejów do czasopism i słowników teologicznych opublikował całą serię pozycji książkowych: *Il mistero di un popolo in cammino (Tajemnica ludu pielgrzymującego)* (Rzym 1985); *Con la Chiesa nel mondo (Z Kościołem w świecie)* (Rzym 1991); *Il Risorto tra noi. Origine, natura e funzione dei sacramenti (Zmartwychwstały wśród nas. Ustanowienie, natura i cel sakramentów)* (Rzym 1992); *Studiare la teologia dogmatica (Studiować teologię dogmatyczną)* (Rzym 1994). Listę tych publikacji zamyka pozycja eklezjologiczna *Mistero, comunione e missione (Tajemnica, wspólnota i posłannictwo)* wydana w 1996 w serii „Nowe eseje teologiczne”, serii międzywyznaniowej dla promocji badań teologicznych założonej przez Centrum Wydawnicze Dehoniano w Bolonii.

Przedstawiony powyżej podręcznik oferuje studentowi rzetelną wiedzę z dziedziny eklezjologii. Wykład, w swej strukturze przejrzysty i klarowny, jest dopełniony wieloma odnośnikami bibliograficznymi, co pozwala na łatwe pogłębienie poruszanych problemów. Klasyczne zagadnienia z dziedziny nauki „O Kościele” odsłaniają swoje piękno dzięki ukazaniu ich w świetle tajemnicy Trójcy Świętej oraz rozlokowaniu ich w kontekście trzech idei wiodących i tak popularnych w teologii posoborowej: *mysterium, wspólnota, misja*. Oprócz tego udzielenie należnego miejsca słowu Bożemu i elementowi historycznemu w przedstawianiu podstawowych tematów oraz programowe powoływanie się na dokumenty Soboru Watykańskiego II jak i jeszcze młodsze wskazania Magisterium Kościoła sprawiają, że podręcznik tchnie świętością.

Jaka szkoda, że mogą na razie korzystać z niego tylko ci, którzy znają język włoski.

Ks. Janusz Podlaszczak